



Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Telefonszám: Lipót 974—24.
Minden pénz a lelkész hivatalt címére küldendő.

Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
Munkatársak:
Botár Imre
Buzogány Anna
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.

Előfizetési ára:
Egy évre 4 pengő

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezekben a helyeken mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Passió.

„A mi betegségünket ő viselte
..... és az ő sebeivel gyógyultunk meg“ ... Ésa LIII. 4—5.

Emberi életünknek főséges mystériuma a — szenvedés. Annak titokzatos fónala annyira át meg átszövi egész lelki világunkat, hogy azt onnan kiszaggatni a lehetetlenséggel határos. És ha nagy ügyel-bajjal kibogozhatnók is, úgy tetszik nekem, hogy azáltal a kép csak veszítne eredeti szépségéből és művészi bevégzettsége is csorbát szenvedne. Meglátszanék, hogy kontár kéz nyult hozzája. — Még a kő is szenved. A kő, amely hajdan nagy királyok és hadvezérek vitézi tetteit örököltte meg s amely most fakó betüivel és elmosódott képeivel úgy áll ott előttünk, mint egy szégyenoszlop az Óvilág éktelen romjai között. És szenved a virág, amely csillogó diadém helyett egy boldog mennyasszony feje körül ragyogva, — sic fata voluit — egy hazátlan koldus süppedő sirján hervad el. És szenved a láng is, amely mint a vulkán kebelében örökkön izzó tűz emészti önmagát; de a világ elé csak sűrű hamut szór s füstölgő kénkövet bocsát.

Ezekhez képest mi a te szenvedésed édes anyai Sziv! Aki elsőszülött engedelmes magzatodat látod függeni lehorgasztott fejjel, átszögezett lábbal, átszögezett kézzel a véres kereszten! Van e balzsam Gileádban a te számodra? Megnyugtat-e téged, hogy Jahvenak igazi szolgálója gyanánt „a mi betegségünket ő viselte“. Elég neked az ő kegyelme, hogy más alakban visszaadja neked azt, akit benne elvesztettél? — Lám a történelem rohamlépésekben száguld előre. S aki tegnap még a Jahve szolgálója volt, ma már az Embernek fia. A te gyermeked ő is, akiről méltán mondja az Írás, hogy „az ő sebeivel gyógyultunk meg“.

A Ó- és Újtestamentum így ölelkeznek egyik a mással. Így egészítik ki egymást, mint az örökkévaló Jelennek alkotó részei. A multnak szenvedése ma már az eljövendő dicsőség, az isteni váltság kiapadhatatlan forrása. A vestaszüzek oltárán ma azért lobog tisztább és szentebb lánggal az áldozat tüze, mert „a mi betegségünket ő hordozta és az ő sebeivel gyógyultunk meg“. Pilátus palotájának 28 lépcsőjéből Scala Santa épül az örök városban. Ezen a szent lépcsőn csak fokról-fokra térdel csuszva, emelkedik az ihletett zarándok, aki az ő Krisztusának megfeszített alakját állandóan maga előtt látja. Fenn magasan a zajgó világ hullámtorlatai fölött. Fenn magasan azurkék boltozat védelme alatt ott lebeg a beteg lelkek gyógyítója, emberek megváltója... A Passió... Emberi életünknek főséges mystériuma... A szenvedés...

Szegény magyar népem! Világraszóló szenvedéseid Scala Santáján mikor érsz már oda, hogy „az ő sebei téged is meggyógyítsanak?!...“

Szerkesztő.

Az igazság győzelme.

(Mazzini, 1805—1872).

Az emberiség történetében egy nevezetes, nagy korszak záródik le, hogy helyet adjon az utána következőnek. Jós igéi már jó előre felhangzottak itt is, ott is: de az új tudomány igazi Mestere még csak eljövendő vala. És a Mester az idő teljességében csakugyan eljött. Jövöbe látó prófétal lélek, telve tuláradó szeretettel. Áldozatos lélek, aki mindent az égi Atya szent tetszése szerint cselekszik. Emberfeletti ember, akinek nincs szüksége a mi dicséretmondásunkra; mert egyszerű neve: Jézus, több csodát tett az idők során, mint amennyi meg van örökítve az öreg bibliában. Ő jött és reáhajolt az omlatag világ korhadó tetemére és ébresztgetni próbálta azt az ő hitének szózatos erejével. Ő jött és végtelen szánalommal tekintett embertársaira, akiken elhomályosul az Isten képe, s tanítani kezdé őket az új tudomány igéire: szeretet — áldozat — örökélet... És a halott feltámadott. És a dermedt szivekben újra megindult az egészséges élet vérkeringése. Ami nem sikerült a fontoskodó filozófiának, azt valóra váltotta, megteremtette az ösztönös érzés. Az ő világ romjain felépült a keresztény világ, a szabadság és egyenlőség krisztusi birodalma. És az Isten képe teremtett valóság levetette magáról azt, ami földi és esendő: s igaz emberségében megnyitotta előttünk a tökéletes élet utját, amelyen Istenhez hova-tovább mind közelebb és közelebb juthatunk.

Krisztus meghalt a keresztfán. De mielőtt meghalt volna, rövid életében és egyszerű tanításában közölte népével az öröm hírt, a szeretet és megváltás örökkévaló evangéliumát. Kitől vette, honnan hozta ezeket a szent igéket? Ő maga határozottan és nyomatékosan megmondotta, hogy a jó Istentől, a mennyei édes Atyától „Jól tudjuk“, hogy a keresztkinjai között is az áldozat fenséges áhítatában, Hozzá imádkozott. Itt kezdődik az ő valódi győzelme, amelynek — míg a világ világ lesz — vége nem lesz soha.

HigyjeteK hát testvéreim. HigjeteK ti, akik az igaz ügyért szenvedteK, higjeteK az ő hitével. HigjeteK ti apostolok, akiket a jelenvaló világ el nem ismer, be nem fogad, higjeteK egy szebb és jobb jövöben. HigjeteK, hősök, akiket a mai kor lázadóknak bélyegez, higjeteK rettenhetetlen bátorságával a dicső keresztthordozónak, aki végtére is diadalmaskodott. Holnap talán már a ti szent háborutok zászlaján is ott ragyog a győzelem glóriás csillaga. Járjatok az ő nyomdokain! Ne féljeteK! Ami sikerült a Krisztusnak, miért ne sikerülhetne Isten után az egész emberiségnek?! Csak higjeteK! És győzni fogtok.

P. b.

Az „UNITÁRIUS ÉRTEŚITŐ“ minden unitárius család asztalán ott legyen.

Christus redivivus.

Írta és az 1926. február 5-iki Dávid Ferenc estélyen felolvasta; dr. Kemény Gábor.

Tizenkét éve aratta az Antikrisztus legnagyobb győzelmét, mikor Krisztus születése után csaknem kétezer évvel világháborúba sodorta az embereket. Világháborúba, mely a külső csatatereken véget ért, de a lelkekben ma is borzalmasan arat. Ki tudná eldönteni, kik a vesztesek és kik a nyertesek? Azok-e, akiknek a harcmezőn csorgott el a vérük, vagy mi, akik itt maradtunk, a romok között botorkálunk és mint tűzvész idején a megriadt lakók, nyugtalanul szétekintő szemekkel, rongyos ruhában, zilált hajjal és jaj, még ziláltabb lélekkel, keressük a vesztett értékeket?... És abban is a tűzvész elöl szétriadtakhoz vagyunk hasonlóK, hogy mi is gyakran kimentjük jelentéktelen apróságainkat és a hamvadó üszkők között hagyjuk legdrágább kincseinket. Sok mindent elvesztettünk és sok mindent visszanyertünk. Sok holminkat elkótyavetyéltünk, hogy a többi megmenthessük és milyen gyerekes öröm fogott el bennünket, mikor egy-egy ruha, vagy butordarabot, mely a lakásunkhoz tartozott, újra magunk előtt láttunk. És valami mégis hiányzott és valami mégis hiányzik, valami láthatatlan kincs, amely színt, értéket adhatna mindennek, ami körülöttünk van.

A lelkünk nyugalma hiányzik. A jobbik énünk hiányzik és mi megbénulva, vagy feszülő izmokkal, tágrameredt szemekkel keressük az utat, mely a nagy rejtékhelyhez visz bennünket. Úgy állunk, mint a lelkek álltak a Styx innenső partján. Tendebantque manus ripae ulterioris amore. Mi is kitarjuk a kezeinket a túlsó partra való vágyakozástól és rokonkezeket keresünk, melyekkel összekulcsolódva keressük a legszentebb eligazodást, a lelkünk eligazodását. Embernek ember a legnagyobb ellensége és embernek ember a legjobb barátja. Köztük, az emberek között keressük az eszményt, az útmutatót. És ebből ered a zavar, ebből a nagy útvesztés.

Mikor a világháború javában dúlt, egy kis városkában különös dolgot észleltek az emberek. Az iskolásfiúk, ezek a mindig kedves, mosolygós, szolgálatkész gyermekek ridegen, köszönés nélkül, sőt néha tiszteletlenül haladtak el a városka előjárói és öregemberei előtt. Nagy volt a megbotránkozás. A polgárokból s az iskolák legjobb pedagógusaiból erkölcsi bizottság alakult, beidézte a legtisztelenebb fiúkat s megvizsgálta az ügyet. Az eredmény megdöbbentő volt: kiderült, hogy a városkában nem voltak tiszteletreméltó előjárók és tiszteletreméltó öregek. Mert akkor már nagyon, nagyon betegek voltak az emberek. És azóta — ha lehetséges volt a fokozódás — még betegebbek lettek. A háború testi-lelki bacillusai még jobban megszállták őket, az egészséges külső alatt beteg, durva lélek lakozhatik, a szelíd szavak mögött gonosz szádékok rejtőzhetnek. Nehéz, ó nagyon nehéz eltalálni, kik az egészségesek, kikben bízhatunk? Röpködnek a jelszavak, de nincsen bennök az Igazság íze és a Jóság íze. A nagy háború,

a gonosz indulatoknak ez a csűf kelevénye, minden lenyűgözött rosszat, hazugságot rábocsátott a világra s most küzködünk, vonaglunk — minden szabadúlni vágyó ember olyan, mint egy leláncolt Prometheus — és mert a hely és idő közelségében nem találunk megmentést, az igazi Emberhez, a legnagyobb Emberhez menekülünk, Krisztushoz menekülünk, mert érezzük, hogy az idő és hely távolsága mellett mégis Ő van hozzánk legközelebb, mert érezzük, hogy Ő a legnemesebb foglalatja mindannak, ami jó lehet a teremtés koronájában: az emberben. Az örök, elkerülhetetlen Forrás . . . Ő az ember útjának az eleje, vagy az ember útjának a vége. Élő eszménye a lélek örök életének, a szomorúság és derű egybeárnyalódásának, az Élet és Halál egybefonódásának. Ő az, akit minden időben meg kell közelíteni s akit sohasem lehet megközelíteni. Ő az, akinek mindig vannak tanítványai, de sohasem értik meg hiánytalanul. Ő az, akinek mindig vannak ellenségei, akiken a kellő időben döntő diadalt arat. Ő az, akit nem a jeruzsálemi farizeusok és a római martalócok öltek meg utoljára, akit azóta már milliószor öltek meg s aki mégis mindig életre kel, az örök Christus necatus — Christus redivivus. Meg lehetne-e állapítani, kik tudnak rá nagyobbat sujtani: a meg nem értő tanítványok-e, vagy a Krisztus istenségét tagadó ellenségek? a tanító-e, aki nem akar lélekben olyan lenni, mint a rábízott kisdedek, vagy a bíró, aki tudva hamisan ítélt, a bankár, ki aranytrónusáról nem hallja az éhező szegények zúgolódását, az író, aki becstelen céllal veszi kezébe tollát, a hívő-e, aki félreérti, a szemforgató-e, aki félremagyarázza? Ez a kérdés most minket nem érdekel: azt a titkot, azt a szimbolikus, nagy titkot szeretnők megfejteni, mi az, ami a világ vezető elméit Hozzá vezetí az Idők teljességében, azokban az Időkben, melyek benső meg hasonlásoktól súlyosak? Dosztojevszkyt felesége ravatala előtt valami belső erő kényszerítí arra, hogy Krisztusról elmélkedjék, hogy benne megújuljon. „Masa a ravatalon fekszik. Viszontlátom-e Masát, fogok-e még embert úgy szeretni, mint magamat? Krisztus tanításának értelmében lehetetlen az. Megköt az egyéniség földhöz tartozásának törvénye, megakadályoz benne az Én. Krisztus az egyedűlvaló, aki képes volt rá. De Krisztus örök időktől fogva az idők végtelenéig élő ideál volt, aki felé mindenki igyekszik s aki felé az embernek, természete törvénye szerint, igyekeznie kell“.

Dosztojevszkij elmélkedésében arra az eredményre jut, hogy a végső kifejlés határán, mint a krisztusi eszmény mutatja, az Én megosztatlanul átadja magát a mindennek, vagyis az egyéni én megsemmisűl s a legfűlségesebb boldogság fokán az Én törvénye egybetorkollik az emberiség törvényével. Mi vezette Dosztojevszkijt Krisztushoz? És mi vezette Hozzá Böhm Károlyt, a másfél évtizeddel ezelött elhunyt bölcselött, a magyar filozófia tulajdonképeni megteremtöttjét, aki heroikus munkájával a magyar nemzeti filozófiát megmentí a metafizikai bilincsektől. Böhm Károly, ki több

mint egy évtizedig gondolkozik az okság törvényén, munkájának egyik állomásán megállva, megrendűl az örömtől, midőn pesszimisztikus módon elindűlt kutatásai végén, az emberek legjobbjának hitét nem mint idegen parancsot, hanem mint őnfenntartásának egyenes következményét, szemtől-szembe kiragyogni látta. A legtisztább örömtől rendűl meg a gondolkodás hőse, mikor visszanyeri Jézus-hitét. Az ezerszer megölt Christus ezerszer újraeled és mint Christus redivivus megszallja nyugtalanítja, új életre, új teremtésre és újjáteremtődésre ösztönzi a lelkeket. Mindennapi élet robotosai, művészek, írók nem tudnak hatásától szabadúlni. Hívekre, vagy ellenfelekre egyformán rászegezödnek a csodálatos erejű szemek. Krisztus, az örökké élő Eszmény, írók és művészek legjobb munkáin keresztül folytatja örök szellemi életét.

Gondoljunk csak Szabó Dezső megrázó Krisztus-novellájára. Béke és jóság után nyűltak a dolgok a tavaszi estébe. Fenn az ormon ott volt a fészűlet s rajta széttárt karjaival a pléh — Krisztus. A temetűn egy öreg asszony sietett át, megállt a fészűlet előtt, kipakkolta a lelkét és kérte a Krisztust: „Édes Jézusom, nagy kéressel kérlek és igen fontos a dolog. Egyetlen tyűkomba harmadnapja beleszorűl a tojás, már enni sem tud szegény, csak úgy forog maga körül, már a nyaka is megcsavarodott. Te tudod, hogy mily drágaság van, mi lesz, ha kimarad a napi tojás. Édes Jézusom, én mindig hittelek, ugye fog tojni a tyűkom?“ Aztán „egy munkás jön s úgy döngött a lépte, mint egy felvert szív“. Azért jött, hogy felmondjon Krisztusnak. Neki már nem kellene Krisztus nagypéntekjei s új husvétjai, neki már nem kell megváltás, ő már nem tud fizetni. „Elvették marháim — mondja a munkás és letaposták a vetésem. Megváltottak és kitepték feleségem ágyékából a gyermekem, megváltottak és megontották egyik látó szemem és letépték míves karomat. Ha még te is megváltasz, elvágódok, mint egy taglózott barom. Nekem már űresek a zsebeim, Krisztus, nekem már nem kell több Krisztus“. A munkás tovább lohol, aztán egy űriasszony jött. Járjon közbe az Atyánál — erre kéri Krisztust —, hogy Pali nagybátyját immár váltsa meg szenvedéseitől, szólítsa magához . . . mert hát . . . most már jól jönne a balatoni birtok. Margit lánya menyasszony s Pista fia egy baronesz kezét kapná meg. Jézus megtagadja a kérést, az asszony bántva néz a fészűletre és elsiet. És Jézus visszadobja magát az élet forró ölébe. Leveti a keresztet, az őt sebet, a tőviskoronát, nem lesz többé senki fájdalma. Egy közeli faluba ment, ahol szívesen látták egy ideig. De csakhamar megzavarta a falut az űr Jézus jelenléte. Nem tetszett a bíró feleségének, akinek Szabó Jóska fia csapta a szelet, nem tetszett a fiatal Szikora Jánosnak, ki egy forgolódásos éjszakán kigondolta, hogy leűti és kifosztja a gazdag, fősvény Gombös Pált. És ennek sem, meg annak sem tetszett, hogy mindig köztűk volt a szelíd Jézus s egy szép napon a bíró tudtára adta, hogy

ők így nem tudnak élni, enni, inni, kacagni és dolgozni. „Édes Jézus! — kérlette a bíró — mind elpusztulunk, ha meg nem engeded, hogy visszategyünk a keresztre. Légy te csak olyan jó feszületbéli Krisztus, öt sebbel és jajgató arccal, mint amilyen az apánknak, nagyapánknak s mindenünknek voltál.“ És drága, szép keresztet faragnak s ráemelik Jézust a keresztre, szép ezüstszegeket vernek testébe és felpattan az öt seb s átvonaglik Krisztus arcán a kereszt fájdalma . . .

Ez a pesszimista hangulatú, remekbefoglalt Krisztus-legenda (világhírű lenne, ha idegen író írta volna) minden magyarázatnál jobban megérteti velünk Jézus szimbolikus jelentőségét. És hogy örökké élő szimbólum, azt még Giovanni Papini híressé vált Krisztus történeténél is jobban érezteti. Távol van tőlem az a szándék, hogy a csaknem 600 oldalas, rapszodikus menetű munka értékét kicsinyeljem. Már az magában véve is értékessé teszi, hogy egy megtért ember munkája. Az atheizmus, futurizmus, spiritizmus, mágia, theozófia labyrinthusain keresztül tér meg Papini Krisztushoz s az evangelium egyes jeleneteit szempontokban bővelkedő beállításban tárja elénk, de egyben oly égő szenvedéllyel is, mely kétségtelenné teszi Jézus-hitének őszinteségét. Kimutatja, hogy születése, nevelkedése, tanulása, a régi jóslatok mennyire meghatározták Krisztus életét és sorsát. A művésziesen leírt jelenetek sugárzó világossággal mutatják be Jézus rendkívüli lelkét, tanítványaihoz való viszonyát, a gyermekekhez és bűnösökhöz való nagyszerű leereszkedését, a halálra való előkészülését, a farizeusok megdöbbenő hitványságát. Történeti hűséggel írja-e le, ezt mi nem keressük: az evangeliumot adja mintegy legenda-sorozatban megragadó művészettel, szilaj enthusiasmmal, majdnem kiszámított, helyenként megdöbbenő hatással. De a mű kritikai részét mégsem lehet figyelmen kívül hagyni. Miért nevezi Papini idétlen kommentároknak azokat a feltevéseket, melyek Jairus leányának feltámasztásában vagy más csodatételekben kételkednek? Miért megy bunkósbottal azok ellen, akik az emberi haladásért küzdöttek?

Jézus a tökéletes szabadságot hirdette és akarta, a szabadság és felvilágosodás rajongói semmiesetre sem küzdöttek az evangelium szelleme ellen, habár a tökéletes szabadságnak csak egy szikráját tudták is megvalósítani. Papini azért is panaszkodik (és nemcsak dicsérni, hódolni, de panaszkodni is szenvedélyesen tud), hogy „a kevélységtől elvadított emberi bestiák azt hiszik, hogy a szám pótolhatja az egységet és az alacsony elfoglalhatja a magasan állónak a helyét és nem akarnak királyokat, akik, ha közepesek is, magasan fölöttes állanak a vak és buta tömegek kerge szeszélyének. Olyan királyokat, akik azzal a tekintéllyel kormányoznak, amelynek egyetlennek kell lennie, hogy hathatós legyen és csupán Istennek felelősek tévedéseikért, amelyek mindég kevésbé végzetesek, mint a csöcselék tévedései“. Jézusnak olyan beállítását sem igen értjük meg: miért villantak volna fel előtte halála előtt a lázadó reformátorok tola-

kodásai? Ha Jézus szellemének világánál vizsgáljuk e felfogást, akkor meg kell állapítanunk, hogy itt már elvesztette Papini azt a lelki egyensúlyt, mellyel a jézusi eszméket mérlegelni kell. Az író politikai, világnézeti, római katolikus hívői meggyőződését tisztelnünk kell, de minek mindezt és hogyan lehet mindezt Jézus életével összefüggésbe hozni? Jézust nem érdekelte a politikai hatalom, ellenben harcolt az egyházi dogmák ellen. S hátha azóta — oh mert kétezer év nagy idő s az emberi gyarlóság a maga kedve s érdekei szerint sürítheti száraz dogmává a legszentebb igazságokat — az ő igazságai merev dogmákká lettek s vesztek eredeti tartalmukból. Nincs olyan kis és nincs olyan nagy egyház, mely Jézust magának lefoglalhassa, nincs olyan kis és nincs olyan nagy egyház, mely az igazság meghamisítása nélkül önmagát tarthatná a krisztusi szellem igazi képviselőjének.

Ilyen felfogás kiáltó ellentétben lenne Jézus szellemével, aki szellemével, szeretetével nem kisebb-nagyobb közösségeket, de az egész emberiséget fogta át. És Jézus nevében kell óvást emelni az ellen, hogy a reformátorokat toladóknak s a szellemi szabadság más úttörőit örülteknek titulálja az illusztris szerző. Az emberiség legszentebb ügye volt a Krisztus élete és tanítása által megindult szellemi mozgalom, örök emlékezet óta ez volt az emberiség első, nagy lelki tisztulása. De hiszen épen Papini mutat rá, hogy a tanítványok sok bajt okozhatnak a mesternek korlátoltságukkal, makacsságukkal vagy túlságos bűzgőségükkel. Az emberiség szent ügye, a nagy lelki katharizis veszélybe jutott, ez szükségszerű volt, az emberi gyarlóság természetes következménye volt, de szükségszerű volt ezért a reformátorok fellépése is. Meg kellett menteni, épségben kellett tartani a drága örökséget. S én nem bánthatám a tömpeorru pogány Sokratest sem, aki még ugyan nem emelkedett a jézusi gondolkodás magasságába, de előtte élt egy fél ezredévvél, olyan korban élt, melyben egy jobb világ után való vágyakozás még nem volt oly egyetemes óhajlás. De már sajnálni tudta azokat, akik jogtalanságot követtek el és már nyugodtan meg tudott halni az igazságért. Minden szív, mely valaha az igazságért megdöbben, minden mosoly vagy könny, mely a szeretetből fakadt, a Jézus útját egyengette. A városvédő Hektor leteszi harci sisakját a földre, a kis Astyanax hozzányúl, megijed, az apa felkapja ölébe a drága gyermeket s az anya könnybeborult szemekkel mosolyog. Ez a könnyes mosolygás már a Megváltó születésére lágyítja a szíveket.

S ami a filozófusokat illeti? Voltaire harcban volt az egyházzal (Écrasez l'infame — ez volt a jelszava), de életének egyik legnagyobb ténykedésével mégis nagy kereszténynek mutatta magát.

A Calas családnak egyik fia öngyilkos lett s a vallási fanatizmus (annak a kíméletlen fanatizmusnak édes leszármazottja, mely Jézust keresztre juttatta) elhitette az emberekkel, hogy az

őreg Calas pusztította el fiát, mert ez protestáns hitét otthagya, katolizálni akart. Az öreg Calast kerékbe törték. Mikor ezt Voltaire megtudta, fáradhatatlan harcot kezdett az igazság kiderítéséért, három év alatt kivívta, hogy új bíróság döntsön az ügyben s az új bíróság erkölcsileg rehabilitálta a meghurcolt családot. És Rousseau? A párisi katolikus egyház s a genfi protestáns egyház egyforma búzgósággal rakta máglyára Émile-jét, de azért a szavojai vikárius vallomását mégis csak ő írta meg s úgy írta meg, hogy Jézusnak, ha élne, kedve telnék benne. És kedve telnék abban a Rousseauban is, aki, midőn a civilizáció és erkölcs viszonyáról gondolkodván rájött arra a megváltónak hitt igazságra, hogy a civilizáció nem hozta magával az erkölcsök megjavulását, leroskadt egy fa alá és záporként hulltak a könnyei. Ezek a féktelen szenvedélyű és szeszélyes logikájú filozófusok, bármint nevezték is őket és bármint nevezték is magukat, mégis csak a Krisztus által megindított eszmeáramlatot igyekeztek tovább építeni. Tisztelettel kell tehát róluk beszélni, mert ők is reformátusok voltak ép úgy, mint Luther és társai a maguk idejében s ép úgy, mint Jézus a maga idejében. Papini Giovanni nagyon szenvedélyes tud lenni, de nem tud türelmes lenni, holott Jézus még a türelmetlenekkel szemben is türelmes volt. Ha Jézusról irván Hozzá méltók akarunk lenni, el kell feledni, hogy ilyen vagy olyan egyházi közösséghez tartozunk. Giovanni Papini nem feledkezik meg erről s ezért sorakoztatja fel az argumentumok egész garmadáját a jézusi csodatételek s Jézus feltámadásának bizonyítására. Szimonidesz Lajos magyar író nézetem szerint nyugodtabban tudott szembenézni a Krisztus problémával. Okos mérlegelés közben észrevette, hogy a titok megoldására nem a részletekben való elmerülés, hanem Jézus egész tanításának az áttekintése, logikai jellegének megállapítása vezet. Szimonidesz meglátja Krisztusban az igazi prófétát, a nagy költőt, a nagy emberbarátot s mindenekelőtt a nagy vallásalapítót. Igaz embernek látja aki „az igazság, szépség, jóság és szeretet isteni harmonijáért élt és meghalt s ezzel az emberiség legnagyobbjai, Istene legkedveltebb gyermekei sorában foglalt helyet”...

S ez a felfogás, nem mert racionális, de mert inkább érthetővé teszi a Christus redivivust jobban megmagyarázza a nagy titkot, a Jézus probléma örök aktualitását... Nem érdekel bennünket, hogy feltámasztotta-e a halottakat! Nem érdekel bennünket, hogy tudott e járni a háborgó tenger hulláma n s hogy öt kenyérből meg tudott-e ezreket étetni... Mert ő ezek nélkül a kvalitások nélkül, önmagában véve volt a Teremtő Isten legnagyobb csodája.

Ember volt, szenvedő, ütött, vert ember volt, aki szeretni tudta ellenségeit. Kell-e ennél nagyobb csoda? Van-e ennél istenibb tudomány? Komisz, bűnös, utálatos világban élt, melyben orgiáit üzte az erkölcstelenség és ő ebben a fertőzött levegőben nemcsak, hogy meg tudta magát tartani, de lelkében egy új világot tudott teremteni. Kell

ennél nagyobb csoda? Lelke érzékeny volt, mintha millió ember lappangó jobb érzése egyedül benne élt volna, a mindenkivel elkövetett igazságtalanságok neki fájtak, már jobb napjaiban is a Kálváriára ment s a kereszt alatt roskadozott és minden rossz, ami lelkéhez ért, csak a jóságát, a szeretetét növelte. Kell-e ennél nagyobb csoda?

Ember volt azzal az isteni képességgel, hogy újra teremtsen önmagát s aki még a messze múltból is arra tud inteni bennünket, hogy még a világbékénél is nagyobb győzelem, ha a magunk lelkével meg tudunk békülni. Kell-e ennél nagyobb csoda?

Erre a csodára szomjas ma az emberi lélek s ez magyarázza meg az egyre növekvő vágyat a Christus redivivus után.

Csendes órák.

II.

Jó az Isten.

Sok minden történik a világban naponként, ami látszólag Isten jósága és gondviselő szeretete ellen beszél. Ezeknek látása még a nagy angol bölcselet John Stuart Mill-t is arra a következtetésre vezette, hogy vagy nincs Isten szívében szeretet az emberek számára, vagy ha van hatalma, nincs elég rá, hogy a halált, a betegséget, a fájdalmat, a nyomorúságot, a bánatot, a könnyhullást, szóval mindazt, ami számunkra rossz, tőlünk távol tartana. S ma már különösen a háborúk keserves tapasztalásai után, millió és millióra nőtt azoknak a száma, kik csalódottan vonják kétségbe, hogy jó az Isten, szeret az Isten.

Csendes óráink áhítatában nézzünk bátran szembe a kérdéssel és vizsgáljuk meg nyugodtan, hogy csakugyan rossz-e az, amit mi emberek rossznak tartunk. Mint kemény, kérlelhetetlen valóság ott áll zord tekintettel mindnyájunk előtt a halál. Vele szemben nincs védekezés. Egymásután szakítja el mellőlünk kedveseinket és előbb, vagy később utánunk is eljő. Ahol jár, nyomán gyász és könnyhullatás terem. De mégis, csakugyan Isten szeretetének hiányát jelenti-e közöttünk a halál munkája? Nem merném azt állítani.

A vallásos szívek hite és reménye évezredek folyamán mindig megtalálta vigaszát a halál fölött, sőt több százmillió ember vallása Isten áldásának tekinti a halált, mitől mi úgy félünk és reszketünk. Az nemcsak a szív sejtelme, ha igazat mond a benső sugallat, hogy a halál sötét kapuján át egy tisztultabb és tökéletesebb életformába lépünk, akkor miért kell a haláltól félni? A halál hitünk szerint ép oly kevésbé nevezhető rossznak, mint a születés, mely minket a semmiségből ebbe a világba hozott, hogy itt gyönyörködjünk az Ur Isten teremtett szép világában.

Csak azok a kísérő körülmények borzalmasak, melyek igen gyakran, de nem szükségszerűen, a halállal kapcsolatosan jelentkeznek. Igazat kell adnunk M. J. Savage-nek. Ha a halál mindig csak a maga idejében jönne, hosszú esztendőket után, mikor már élveztük az életnek minden szépségét

A Nőszövetség kultúrestjén Dánielné Lengyel Laura olvas fel. Megnyitót: dr.

Csiki Gábor mond.

és örömet, mint réten játszadozó gyermek nap-leszálltakor, fáradtaknak érezzük magunkat és pihenni vágyunk, ha elmulásunk kín és fájdalom nélkül történe, ha úgy esnénk le az élet fájáról, mint ahogy ősszel a falevelek ezer színbe öltözve, az anyaföld ölére hullanak alá, hogy új tavaszhoz adjanak termékenyítő erőt, ha így mulnánk ki mindnyájan ebből a földi világból, ha a halálban csak csöndes elpihenést látnánk, megállást a földi munka befejeztével — akkor soha senkinek se jutna eszébe, hogy a haláltól féljen és azt rossz dolognak tartsa.

A halál tulajdonképpen visszatérés, hazamenetel a mennyei Atyához, ki minket mindnyájunkat erre a földi világba küldött. Hazamenetel, mint mikor napleszálltakor a játékban kifáradt gyermek meghallja atyjának hazahívó szavát, leveri magáról a játék porát s repeső szívvel siet az édesanya ölelő karjai közé.

Különböző nemzedékek váltakoznak, jönnek és mennek a földön, mert helyet kell adniok egyik a másiknak. Elköltözik egy nemzedék, hogy egy másiknak hagyja itt a helyét, hogy az is élvezhesse az élet örömet: gyönyörködnek a csillagok milliárdjának ragyogásában, a májusi mezők szinpompájában és hallgassa az is a szél lengette lombok és tengerhullámok áidott muzsikáját. Isten azt akarja a halállal, hogy ne csak egy, de megszámlálhatatlan százezereztendők nemzedékei mind oda ülhessenek az élet forrásvizéhez és meritse- nek belőle annyit, amennyit elbirnak. Tanulják meg azt, hogy mit jelent élni és szeretni, nevelni szülőt, hitvest, gyermeket, testvért, embert és Istent. Egyik nemzedék lelép az élet szinteréről, hogy egy másik foglalja el helyét, hogy az is élvezhesse az életet! Ki úgy tekinti a halált, nem fél tőle, sőt Isten egyetemes örömszerző eszközének tartja azt.

Minden ember maga kell, hogy számot adjon magának arról, hogy mit lát a halálban. Hitem szerint a halált, amit Isten azoknak küld, kik szent akarata szerint élnek, csöndes elpihenés, mint mikor az esthajnalon kis lányom álomba ringató karjaim között boldogan elalszik. Álmaiból ébredés követi. „Boldogok akik az Úrban hálnak meg, mert az ő cselekedetüknek jutalma követi őket“ mondja a szentírás. A halál ténye Isten jóságával nem ellenkezik!

De mit gondoljunk az élet egyéb bajairól: elemi csapás, csalódás, betegség, nyomor? Egyik se szükségszerű alkotó része Isten világának! Keletkezésük Isten örök törvényeinek megszegéséhez vezethető vissza. Isten boldognak akarja látni az embereket. A boldogság titkát az ő örök törvényeiben mutatja meg nekünk. A tudatlanság és bűnös szenvedély azonban az embert Istennel szemben törvényszegésre viszik. Innen támad azután minden baj, minden nyomorúság. Annak, aki nem alkalmazkodik a természet törvényéhez, hanem botorul neki megy a falnak, annak természetesen, betörik a feje.

A művelődés minden nap közelebb viszi az embert az élet örök igazságainak megismeréséhez.

Az okos ember minden nap többet és többet fedez fel a természet törvényeinek titkából s azt amit megismert, a maga boldogságának szolgálatába állítja. Az erkölcsi törvények is naponkint mind tisztábban szólalnak meg a jobbak lelkiismeretében. Lassankint rájövünk, hogy Isten az ő erkölcsi törvénye iránt való hűségben és engedelmisségben biztosítja számunkra az élet boldogságát. Ez a világ minden porcikájában jóindulatu erővel van tele s várva-várja, hogy az értelmes és őt szerető embereknek megnyilatkozzék; hogy áldását ránk-áraszthassa. Ég és föld Isten szeretetéről beszél. Csak ismerni kell nyelvét, hogy megértsük beszédét. A teremtett világ várva-várja, hogy az emberiség az ő örök törvényeit megismerje és azokat a maga céljainak szolgálatába állítsa. Csillagokat gyújtott fel az Úr fejünk felett, hogy mint égő fáklyák világítsanak mérhetetlen tengerek hullámvérésein. Mennydörgés, villámlás nem átok, de áldás. Áldás a villám is, ha tudjuk a módját, hogy miképp kell azt lefogni és borzalmas erőit céljainak szolgálatába állítani. Lám a bölcs ember, ki tanult a természet könyvéből, befúr a föld szívébe s felszínre hozza az elrejtett, évezredek során szénné, gázzá sűrűsödött napsugarat, hogy vele barátságos meleget vigyen hajlékába és kivilágítsa házeit és utcáit. „A hegyek gyomra egy-egy kincses raktár, minden mező csodás gazdagságot ígér.“ Csak arról van szó, hogy ember legyen bölcs és okos ember, ki felszínre hozza a rejtett kincseket.

De fölvetődik a kérdés: ha Isten úgy teremtette a világot, hogy benne minden, de minden az ember javát szolgálja, miért nem áldotta meg az embert annyi bölcsességgel, hogy már a kezdetkezdetén csakugyan élni is tudjon a természet rejtett kincseivel, hogy ne kellene hosszas és sokszor keserves tapasztalatok árán jönni rá mindenre? Miért van az, hogy az ember el kell, hogy először égesse a kezét, hogy megtanulja, hogy mi is az a tűz és csak mikor jó az? Miért nem teremtette Isten úgy az embert, hogy már a kezdet kezdetén tisztán lássa az Ő erkölcsi törvényét, melytől a szív boldogsága függ, úgy hogy botlás nélkül tudjon annak engedeimeskedni? Miért van az, hogy sokszor bizony keserves csalódások, fájdalmas kiábrándulások kell, hogy az embert rávezessék az Isten szíve szerint való élet, a tiszta erkölcs útjára? Erre a kérdésre legtalálébban egy másik kérdéssel felelhetünk, melyet annak idején hasonló esetben M. I. Savage, a híres amerikai lelkész vetett fel. Hogy lett volna jobb kérdezi ő — ugy-e ha Isten tökéletes önműködő gépnek teremtette volna az embert, tökéletes bábúvá, melyet, ha felhúznak botlás nélkül jár, anélkül, hogy egy hosszú pályán egyszer is elesne? Vagy jobban van, úgy ahogy van, hogy a gyermek ezerszer megbotlik, elesik, megüti magát, amíg járni megtanul? Melyik tökéletesebb alkotás a világban a csavaros bábú-é, mely megbotlás nélkül jár, ha egyszer felhúzzuk, vagy a rózsás arcú gyermek, ki fájdalmas botlások árán tanul meg csak járni? Melyik zenében van több műszévet: a grammofonban-e,

mely soha egy hamis hangot nem adott, vagy abban a muzsikában, mely Beethoven ujjai alatt szólalt meg, azok alatt az ujjak alatt, melyek ezerszer fogtak gikszert, míg játszani megtanultak? Melyiket becsüljük többre: a fotografáló gépet-e, vagy a Rafael ecsetjét, melynek annyit kellett előbb kísérleteznie, míg a Sixtusi Madonnát megfestette.

Úgy van jól, ahogy van! Az embernek keserű tapasztalatok árán kell tanulnia és előbbre jutnia. Botlik nem egyszer, de százszor. Fájdalom éri, mert vét az élet törvénye ellen. De tapasztalatból megtanulja, hogy a tűz éget, s csak a kályhában jó az, hidegben megfagyunk — tehát ruházkodni kell s aztán így majd önként alkalmazkodik Isten örök törvényeihez.

Nem érzéketlen, öntudatlan gépezet, hanem öntudatosan cselekvő teremtménye Istennek az ember, ki egy idő múlva nem kényszerűségből, de önként, sőt örömmel szabja életét Istennek megismert törvényeihez, mert szent bizonyosságot szerzett a felől, hogy Isten az ő javát, boldogságát akarja. A tipegő gyermekből a sok csetlés-botlás árán egyenes tartású, daliás férfi vagy délceg járású asszony lesz, kik kezdetben tájékozatlanul botorkálnak a lelki élet titokzatos útján, sok-sok tévedés, csalódás és kiábrándulás árán lassankint mégis felismerjük Istennek velünk való szent célját, megtanulunk az Ő szíve szerint, tisztán nemesen élni, mert szent bizonyosságot nyerünk a felől, hogy jószágos szíve érettünk dobog.

Jó az Isten!

Dr. Csiki Gábor.

Az unitárius egyház helyzete Trianon óta.

Irta: JÓZAN MIKLÓS püspöki vicarius.

A tavaszfélen Amerikában jártam az Amerikai Unitárius Társulat, mint missziós szervezet, százéves jubileumán. Ott is mindenütt ebben az új minőségben tiszteltek. Sőt — rövidség okáért — Bishop Józannak szólítottak, amit elhárítani ritkán sikerült a legjobb akaratom mellett is.

Amerikai testvéreink, az angolokkal egyetértve, menekült hitrokaink számára itt Budapesten egy háromemeletes szép palotát vásároltak, hogy ott az Erdélyből kiözönlő egyetemi ifjak számára — ugyancsak külföldi hitrokaink által díjazott missziói lelkész vezetése alatt — egy 50—100 tagu internátust szervezzünk s ott helyezzük el az unitárius egyház összes szociális intézményeit. Az áldatlan lakásviszonyok miatt mindmáig nem léphettünk a palota tényleges birtokába.

De Amerikát nem emiatt az egyéni momentum miatt említtem fel. Hanem azért, mert mint tudvalevő, a trianoni mesterséges határok lefektetése óta amerikai testvéreink két-három kommissziót is küldöttek Erdélybe, hogy ott a román kormány tudtával s esetleges támogatása, vagy ellenőrzése mellett az egyházak és iskolák állapotát megvizsgálják, az egyéni sérelmeket ad refe-

rendum vegyék s ott, ahol kellett, anyagi segítséget is nyújtva, támogassák a végveszélybe sodort magyar kultúra ügyét, amelyet a kisebbségi jogok törvénybeiktatásának írott malasztja semmiképpen nem véd. Mert az új imperium alatt a szerződéses pontok csak arra valók, hogy a művelt Nyugat szemébe port hintsenek s Romániát megtegyék a kultúra élő harcosának, de hogy ezzel szemben mit mutatnak az évről-évre súlyosbodó közállapotok s ezek között a központi unitárius egyháznak (Státus) siralmas helyzete, az minden elfogulatlan szemlélő előtt nyilvánvaló. A Kolonics receptje ez. Szegénnyé, oláhhá és görögkeletivé akar bennünket tenni az a politika s célját, alattomosan, hol nyiltan törekszik, el is fogja érni, hacsak egy „Hands off“ az igazságos egekből meg nem menti elárvult ügyünket.

Az amerikai commissziók könyvet is adtak ki itt szerzett tapasztalataikról: „Transylvania in 1922.“ Nem kedvez egyik félnek sem. Jobbra-balra megmondja az igazat. Higgadtságában csak az a könyv múlja felül, amely a tavaszfélen jelent meg Bostonban a dr. Cornish szerkesztésében s amely parallel hasábokban közli a „Minority“ kérdésben a román kormánynak a felhozott vádakra megszerkesztett felvilágosításait, illetve lesipuskás védekezését, amely hol nyilt tagadásban, hol üres mentegetődzésben merül ki.

Mit szól mindezekhez a nagyvilág ítélőszéke, a kegyelmes Népszövetség, amely ezidőszerint Genfben székel? Jó volna tudni! De én azt hiszem, hogy kisebb gondja is nagyobb annál, hogy Rajtunk segítsen, mert mint hatalmi intézmény, már egybetételénél fogva is a bennbírók pártján áll, minélfogva pártatlan ítélethozatalra nélkülözi az iniciatívát, az önálló és a helyszínén alkotott vélemény integritását. Nála ez is, mint annyi más — csak „res iudicata“ — nebántsvirág... S ezért kell kivesznie, elhervadnia az én népem tavaszának, az én egyházam virágos kertjének.

HIREK.

Telefon: Lipót 974—24.

Ötven évvel ezelőtt. A „Keresztény Magvető“ 1876-iki kötetéből vesszük a következő hirdást: „A budapesti unitárius fiók-egyházközség szervezeti szabályai az Egyházi Képviselő Tanács által f. évi január 16-án 8. sz. a. jóváhagyatván, az említett fiók-egyházközség Budapesten ez év husvét első napján megalakult. Az alakuló közgyűlés imával és urvacsora-vétellel nyitott meg. Azután felolvastatván a jóváhagyott szabályok, gondnokká Hajós János, titkárrá Buzogány Áron, pénztárnokká Végh József, a kebli egyh. tanács tagjaivá a fennebbieken kívül Jakab Elek, Hatala Péter, Sebes Pál, és Bedő Albert választottak meg. A szervezeti szabályok szerint az említett fiók-egyházközségnek tagjai a fővárosban s ahhoz közelebb fekvő megyékben lakó minden unitárius vallású férfi vagy nő, aki magát a fiók-egyházközség tagjainak névsorába beiratja s a fiók-egyházközség

költségeinek fedezéséhez járul. E fiók-egyházközség a kolozsvári anya-ekklézsiához tartozik s ennek első papja egyszermind a budapesti unitárius fiók-egyházközségnek is rendes lelkésze, ki évenként egyelőre kétszer tart nyilvános istentiszteletet Budapesten. Az anyakönyvi adatok az anya-ekklézia matriculáiba iratnak be. Az időközben felmerülő teendőkre nézve a keb. egyháztanács s különösen a gondnok és titkár intézkednek. Budapesti hitkonaink nyolc év óta fáradoznak valamely egyházszervezet létrehozásán. Céljukat különböző módon kísérlették meg elérni. Mi lelkünkben örvendünk, hogy a nehézségek nem lankasztották el végkép őket s elvégre is — habár most csak egy fiók-egyházközség alakjában, megalakították az első unitárius társulatot túl a Királyhágón, hol 300 éven át egyházunk létjogtól meg volt fosztva. Isten áldása legyen a még gyenge testületen, melyhez sok szép reményünk van fűzve." A krónikához hozzátesszük, hogy a kis gyülekezet első papja Ferenc József, akkori kolozsvári első lelkész volt, akit szintén ötven évvel ezelőtt választottak meg Árkoson (Háromszék m.) Kriza János örökébe püspöknek, 1876 aug. 27-én. A két dátumot egybekapcsoljuk. S mind a két eseményt f. évi szeptember első vasárnapján fogjuk Isten kegyelméből megünnepelni a templomban és a Kebli Tanács ülésén.

József napján szeretettel köszöntjük innen is ősz főpásztorunkat: Ferencz József püspököt. Hálát adunk a jó Istennek, hogy súlyos balesete után a teljes felgyógyulás reményével köszönhetjük őt nevenapján. Isten éltesse s tartsa meg jó egészségben.

Istentiszteletek a fővárosban és környékén. Minden vasárnap d. e. 11 órakor az V., Koháry-utcai templomban. Minden hó **második** vasárnapján d. u. 4 órakor a VIII. ker., **Csobáncz-utcai** elemi iskolában (Kálvária-tér mellett). Minden hó **utolsó** vasárnapján d. u. 4 órakor **Rákospalotán**, a Kossuth Lajos-utcai ref. templomban. (A villamoskocsi végállomás).

A bőjti Istentiszteletek március 28-ig tartanak minden vasárnap d. u. 5 órakor a Koháry-utcai templomban.

Esketést, temetést, keresztelést egy nappal előbb kell bejelenteni. Ezt saját érdekében tartsa mindenki szem előtt. Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig.

Az Unitárius Nőszövetség minden hó második csütörtökén d. u. 5 órakor bibliamagyarazattal egybekötött gyűlést tart; ezekre minden érdeklődő unitárius asszonyt szívesen látnak. A bibliai magyarázatokat most dr. Csiki Gábor unitárius lelkész tartja, aki a Nőszövetség angol levelezésének elintézését is magára vállalta.

Legközelebbi Dávid Ferenc egyleti vallásos esténk, húsvét ünnepe miatt április 9-én, pénteken este 6 órakor lesz. Gregersen Lujza úrnő a Protestáns Nőszövetség agilis titkárja tart előadást biblia tárgyú kérdésekről. Karének számok a program egyéb pontjai. — Az április havi első angol tár-

salgás ugyanekkor (április 9-én, délután 5—6) lesz most kivételesen.

Passió. Nagypénteken d. e. 11 órakor budapesti templomunkban, az Erdélyben szokásos passiót is énekeljük, amely után alkalmi órációt mond Józán Miklós, vikárius.

Húsvét ünnepén is mindkét napon osztunk Budapesten Úrvacsorát. Első napján prédikál: Józán Miklós püsp. vikárius. Úrvacsorát oszt: dr. Csiki Gábor unitárius lelkész. Második napján prédikál: dr. Csiki Gábor, Úrvacsorát oszt: Biró Lajos.

Ifjúsági Istentisztelet március 28-án, vasárnap d. u. 5 órakor lesz a Koháry-utcai templomban, amit az utolsó bőjti Istentisztelettel egyben tart meg Biró Lajos.

Március 21-én délelőtt debreceni híveinknek Istentiszteletet tart és Úrvacsorát oszt dr. Csiki Gábor missiói lelkész. Az Istentiszteletet a Kossuth-utcai ref. templomban tartják.

Március 28-án Szolnokon a református templomban oszt Úrvacsorát Józán Miklós vikárius. **Április 11-én** délelőtt pedig Pécsen szólal meg a 300 év előtt elhallgatott ige Józán Miklós vikárius ajkán. Itt is a ref. templomot adják az Istentiszteletre és Úrvacsora osztásra szíves örömmel.

Rendőr Úrvacsora. Március 25-én (csütörtök) este 6 órakor részesülnek rendőreink húsvéti Úrvacsorában a templomban.

Angol társalgás minden hó első és harmadik péntekjén d. u. 5—6-ig a lelkészi hivatalban.

Felhívás a lelkészekhez. A körüli közgyűlések ideje — tekintettel vidéki híveink nyári munkaidejére — ezután a pünkösdi utáni vasárnap lesz. Ebben az évben május 30-án tartjuk meg Hódmezővásárhelyt. Épen ezért felhívja az esperesi hivatal lelkész fiait, hogy az iskolákról és a vallástanítás ellátásáról, általában a tanügyi jelentéshez szükséges adatokról szóló jelentéseiket áldozó csütörtökig küldjék meg az esperesi hivatalnak. Ez a felhívás azon szórványban és filiálban élő atyánkfiaira vonatkozik, akik vallástanításra meghatalmazást kaptak.

Értesítés. A fővárostól érkezett összeiró-ívek útján értesültünk minden hívünkről, olyanokról is, akik eddig nyilvántartásunkban nem szerepeltek. Örömmel hozzuk ez úton is tudomásul, hogy egyházi törzskönyvvezetésük most van folyamatban. Egyben megküldjük nekik — az Unitárius Értesítőt —, hogy ez úton is kapcsolatba kerüljünk egymással, hogy az egyház és hívek megtalálják egymást.

Lakásváltoztatás esetén csak egy levelezőlapon kérünk értesítést az új címről, hogy lapunkat pontosan kézbesíthessük.

Az V. ker. Bazilika templom elnökségének meghívására, dr. Madarász István plebános beiktató ünnepélyén és az ezt követő banketten egyházunk nevében Józán Miklós püspöki vikárius üdvözölte s kívánta az Isten áldását az új plebános munkájára.

Unitárius Istentisztelet Szegeden. Az Alföld metropolisában lakó híveinket f. hó 21-én látogatta meg dr. Csiki Gábor missziói lelkész atyánkfia. Kétszeres fontossága van Szegeden az unitáriusok összejövetelének: egyrészt atyánkfiainak lelki és hitéleti gondozása szempontjából, másrészt az erdélyi gondolat szempontjából: az „erdélyi vallás” ünnepi összejövetele a nagy magyar tengerben elszórt erdélyieket is összehozza. Az Istentiszteletet a Tisza Lajos-körúti református templomban tartottuk meg. A ref. egyházközség a legnagyobb örömmel adta át templomát használatunkra, Örömmel állapítjuk meg, hogy nemcsak Leányegyházunk tagjai jelentek meg csaknem teljes számmal, hanem más felekezeti testvéreink is mind többen és többen vesznek részt istentiszteletünkön. Nagy része van ebben dr. Csiki Gábor lelkész magasröptű és mély gondolatokat magában foglalt ünnepi beszédeinek is, amelyet mind számcsabban óhajtanak hallani. Az énekvezéri teendőket Ország László ág. evang. kántor látta el szíveségből a betegeskedő református kántor helyett. Igazi krisztusi megértés és erdélyi szellem megnyilvánulása ez a két szegedi protestáns felekezet együttes segítségével a hajléktalan unitárius Leányegyházzal szemben! Istentiszteletünk után kb. 40 atyánkfia részesült az úri szent vacsorában. Délután folyamán az egyet. hallgatók Dávid Ferenc Egyesületének az ülését látogatta meg dr. Csiki és az egyesületi éléről és ifjúságunk helyzetéről információkat szerezvén, nagyobb összeg segélyt hagyott hátra az arra rászorulóknak tandíj és menzasegély címen. S itt kell megemlékeznünk Marossy Ferenc kir. tanácsos, ny. pénzügyigazgató, György Vilmos postafőigazgató és Gelei József egyet. tanár atyánkfiáról, mint akik a szegedi Leányegyházunk erős oszlopai és atyánkfiái hitéletének összetartói. Isten áldása legyen még sokáig rajtuk és munkálkodásukon!

A Dávid Ferenc Egylet március 5-iki felolvasó estélyén szép számú közönség hallgatta dr. Nyiredy Jenő egyetemi tanár előadását. Aki nem tudta most megtanulhatta: hogyan teremtette Isten a világot semmiből. A kémia tudományát — az egyik tapasztalati tudományt — hívta segítségül a probléma megoldásához Nyiredy tanár, atyánkfia. Kimutatta, hogy az amit semminek mond a bibliai leírás az: valami. Az őszanyag ez, amely bár nem látható, de van mégis. Ebből keletkezik a látható világ. Mindvégig figyelmet lekötő volt az előadása, úgy hogy sajnáltuk, amikor egy váratlan fordulattal az idő előhaladottságára való tekintettel véget ért. Utána és az előadás előtt is Pártos Erzsébet urnő hegedűjátéka, dr. Molnár Antal orgonakiséréttel művészi zeneelvezetést nyújtott. Más alkalomra is várjuk és kérjük a két fiatal művészt.

Családi vacsora Minden hó első péntekjén a Dávid Ferenc Egyleti felolvasás után, családi jellegű vacsorán gyűlünk össze az V. ker. Alkotmány-utca 31. sz. alatti »Magyar Világ« étterem téli kertjében. Szeretettel adjuk ezt tudtára híveinknek s kérjük minél többen gyülekezzenek össze ezeken

a találkozón, mert ez is egyik útja annak, hogy megismerjék és megszeressék egymást az Unitáriusok. Legutóbb is 30-an voltunk együtt s meleg barátságos hangulatban töltöttünk egy pár órát.

A **kedei** egyházközséghez tartozó kiskedében a múlt évben Dávid Ferenc Ifjúsági Otthont létesítettek, amelyet ez év január 17-én adtak át ünnepélyesen a közhasználatnak. Az E. K. Tanács legnagyobb elismerését fejezte ki azoknak, akik adományaikkal és egyéb segítségükkel, hozzájárultak a például szolgáló intézmény megteremtéséhez.

Az Unitárius Nők Szövetsége Kolozsvárt február 10-iki összejövetelét egészében néhai Perczel Ferencné emlékének szentelte. Ürmössy Károlyné, az ismert tollú költő emlékezett meg róla: Ki volt Perczelné Kozma Flóra? című felolvasásában. Talán jövő számunkban lesz helyünk közölni egy részt ebből a megemlékezésből, amellyel avatott toll gyűjtött méltó tüzet az emlékezés oltárán.

Énekes könyv 30.000 K-ért, Vári: ima-könyv 30.000 K-ért kapható lapunk kiadóhivatalában.

Lőrinczi László a clevelandi magyar unitárius lelkész levelet írt nekünk, amelyben szervező munkájának nehézségéről, akadályairól és az ezzel szemben feltámadó lelkesedéséről, törhetetlen akarataról küzdelméről számol be. Minden kezdet nehéz, különösen töretlen utakon. De a hit és szeretet mindent legyőz.

Keresztély Zsuzsikát, egy félárva unitárius leányt örökbe fogadta Somlyay Kálmán debreceni szakiskolai igazgató hívünk. Minden jótett magában hordja jutalmát.

Az Unitárius Nőszövetség Kultúrestje. Március 27-én (szombat) este 6 órakor **kultúrestélyt** rendez Nőszövetségünk a IV., Deák-téri evangélikus iskolák dísztermében. (Bejárat: Sütő-utca 1.) Felolvas: dr. Csiki Gábor missziói lelkész. A műsor többi számaiban a főváros leghíresebb művészei és művésznői lépnek fel. Belépődíj nincs. Ruhatár kötelező.

Pécelen egy jó unitárius családnak megbízható, ügyes, kerti munkához is értő cselédre volna szüksége. Cím lapunk kiadóhivatalában meg tudható.

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

Rigó Ferenc

szobafestő és mázolómester

Hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal úgy szobafestést mint mázolást.

Levelező-lap hívásra azonnal jövök.

PESTERZSÉBET, JÁNOS-UTCA 66. SZÁM.

„STUDIUM“

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből alakult új vállalat 186-87. Telefon 186-87.

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézt.

BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCSFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéseket továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

IFJ. INCZEFFY DÉNES

O. F. B. által engedélyezett

ingatlanforgalmi irodája

Budapest, Vilmos Császár-ut 60. I. em 2.

TELEFON: 202-41.

Földbirtokok, birtokbérletek, házak, malmok és mindenféle ingatlanok adás-vétele, üzlet-, lakésközvetítés, pénzkölcsön, társulások finanszírozások lebonyolítása. Hirdetési vállalat.

A Népies Irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású néprajzi, irodalmi és történelmi kiadványai megrendelhetők:

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 55. sz.

Két-, három- és négynyüstös

székely házi szőttes

asztalkendők, törülközők, konyharuhák stb. megrendelhetők:

Deák Miklós

hitrokonunknál

Lakása: II. KER., TÖLGYFA-UTCA 14



Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítenek. Javítást is vállalok. Mérsékelt árak. Hó és sárcipők szakszerű javítását vállalom.

Korchma és Czirmay

zongora-, pianinó- és harmónium-készítők

BUDAPEST, VII., DOB-U. 94-96.

(Magyar Színház közelében.)

Készítünk: A legmagasabb igényeknek megfelelő új zongorákat, pianinókat és harmóniumokat a legprecízebb és legmodernebb kivitelben. — Zongorák átalakítását, teljes kijavítását, bőrözését, fényezését és hangolását vállalják jótállás mellett.

Ezüstéremmel kitüntetve.

Prém János szabómester

hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást, tisztítást stb.

Lakása: Budapest, VIII., Vig-utca 33. sz.